„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 44. У Новоме Саду у недељу 22. марта (3. априла) 1881. ГОДИНА XVI.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком идућег месеца априла почиње нова претплата за оне поштоване претплатнике наше, којима је крајем овог месеца претплата истекла. Учтиво им овим за рана напомињемо, да изволе настојати око понављања претплате.

Лист се без готове претплате неће моћи никоме слати, за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца неће се моћи уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, те да поштоване сународнике, који би листа држати могли, побуђују на претплату листа.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата остаје за Аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

На целу годину	14 ф. —	или 35	дин.
На по године	7 „	„ 17½	„
На четврт године	3 „ 50	„ 9	„
На месец дана	1 „ 20	„ 3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 17. (29.) марта 1881.

Власништво и уредништво „Заставе.“

НА ЦВЕТИ!

У предпрошлом броју листа донесмо „позив на српски бирачки збор за изборе на уг. сабор“ од двојице садањи српски заступника на уг. сабору, који у српском народносном клубу заузимају положај у њином подпису означен. Као што се у позиву наводи, они су јаван корак тај учинили по предходном споразуму са политичним пријатељима, и мислимо да нам је дужност додати, с учешћем и сугласом такође представника овог јавног органа српске народне странке. Најпре се смерало пред нашу бирачку публику изићи именом бирачког одбора у Н. Саду; но за тим се и с политичног, и практичног гледишта, особито са обзиром на новије међусобне поместне осетљивости наше, нађе за боље, да се иницијатива повери двојици сународника, који посланички јавни положај заузимају, и од који је један у Банату, други у Бачкој изабран. Сад је на органу јавног мишлења, да позив речима пропрати, и сународним бирачима у Банату и Бачкој такови на срце мете.

Треба ли ту млого речи, и то после толики година? Кад би млого речи требало, то би био знак клонулости свести, или добре, или крепке воље у народу. И заиста већ избори од године 1875. а још у већој мери они од године 1878. показаше неки устук ако не свести, и добре воље, али свакако крепке воље, и то колико у народу, толико још више у слоју, који је народ привикао сматрати за руководиоце своје.

Сад је крајње време, да се овим трећим изборима после два лоша покаже: да ли народ стоји на оном ступњу политичне и народне свести, на ком је стајао за времена пређашњи трију избора, и да ли онај руководећи слој народни — рецимо: сваковрсна интелигенција народна стоји на оној висини мисли, на оном ступњу енергије, на ком је онда била?

То је питање!

Но како је врлина енергије интелигенције предуслов ако не свести и добре воље народа, што се обоје предпоставља — јер је на тој свести и доброј вољи и старија и новија историја радила, и јер без тога не би било ни они дивни појава и призора при пређашњим изборима — а оно свакако предуслов сложног и енергичног израза крепке воље и самога народа: то би ваљало пре свега, да се та интелигенција прикупи, прибере, и сложи. И на то циља — општи збор.

Нема сумње, да су околности упливисале на ослабленје не толико свести, колико крепке воље народа. Неродне и оскудне године с једне, сваковрсне, нарочито порезке екзекуције с друге стране одузимаше му снагу, тим и вољу учешћа у јавним, и самим изборним стварима, или га још тераше до невоље, да глас свој даје и противу своје добре свести и воље. У том дођоше и политична сумњичења и застрашивања, по негде и прогони. Али кад се узме, да је тога и онде бивало, где је било успеха, то морамо и то узети, да је онде, где га није било, кривице било и до интелигенције српске.

Положај је наше интелигенције у овој држави истина незгодан, критичнији него игде. Оној интелигенцији нашој, која по бољем свађању свога определења у своме народу, и своје дужности спрам народа увиђа, да јој места никако није на буди којој странци мађарској, које „патријотизам“ код Немађара, а особито код Србала цени по мери претајивања, или још и сузбијања своје рођене народности, није остало друго, него народносна опозицијона борба, коју је водила; а тим је долазила у опреку, или и у сукоб између дужности свога позива у народу, и између свога положаја спрам државни власти, јер ма у како видљиво независном положају спрам власти била, ипак одношај спрам власти није равнодушан за њин обстанак, или и за сам — мир свој.

С тога је настало колебање у тој опреци, у томе сукобу дужности спрам народа и спрам — себе и своји. То је судбина српске и најродољубивије интелигенције. Ту ји није млого остало на — мегдану.

Положај је српске опозицијоне интелигенције тим тежи, и критичнији, него игде, што јој је суђена борба без уздања, да ће се доћи до промене сустава у држави, у ком би и њој отворено поље било за позитивни јавни рад у корист свога народа. Само је вера и нада крепи, да ће од уставне борбе за народну ствар поступне користи бити. Што је и досад и на пољу политичне репутације нашег народа, и на самом народно-црквеном пољу стечено, или одбрањено, и што ће се одбранити, и предобити, заслуга ће бити српске народне опозицијоне странке, односно опозицијоне интелигенције, ма да државна власт томе други вид даје. Осим тога ток европски догађаја таки је, да ће и сам моралан утисак њин од већег уплива бити на успешност ствари народности, него што се то и замислити могло.

Оно колебање међу опреком и сукобом дужности, особито у времену застрашивања и прогона, произвело је, да тако рекнемо: осцилацију ако не у правцу, а оно у тактици, у „мерењу корака“ српске опозицијоне интелигенције.

Ми поњамо тешкоћу положаја српске интелигенције, јер смо је и сами осетили. Народ не може ни тражити од ње прекомерне, самопрегоревајуће жртве. Но ако је с почетка терет на мало рамена падао, данас дао бог има доста чврсти „рамена, која поднети могу“. Кад се терет на више рамена подели, за сваког је лакши.

Но има још једна околност, што је за опште народне ствари споља пољуљану енергију пренела на унутрашње размирице.

То су локалне политике општински рестаурација, нарочито чиновништва у нашим кр. слоб. варошима и магистратским варошицама па и самим сеоским општинама. Ту су између општег народног интереса, опште народне политике, и међусобне слоге интелигенције у том правцу ступили месни страначки интереси, и ми видисмо поступно једну и исту народну странку поцепану на двоје као у Бечкереку, Вршцу, В. Кикинди па и Сомбору.

Ми ни најмање воље немамо у те размирице публицистично мешати се, већ и с тога, што није лако цевапа наћи такој кавзи. Али узвишени над месним политикама имамо не само дужност, него и право у име опште народне политике довикати: „Jam satis est! Sunt certi denique fines.“ „Већ је доста! На последку има неки граница.“ А те су границе општи интереси народа, који искључују пренос месни размирица и на поље опште народне ствари.

Те локалне размирице начинише на више места од једне народне странке — фракције, што је споља само нашим непријатељима на политичном пољу, а изнутра само нашим народно-црквеним противницима у прилог ишло и иде.

Где се размирице на локалном пољу још не могу расправити, то нека се у том, бар у времену општи избора за политичне саборе у Угарској, учини — примирије. Ми у приликама таки општи избора нећемо много распитивати, ко у месним стварима има право, него ко у општим има криво. Наравно да трансакције у општим стварима не може бити између народне и оне странке, што није народна, народносна, на политичном пољу а на народно-црквеном пољу је клирикална, било без или са кринком, „умерености“, „помирљивости“, и како ли се сва та епитета притворности зову.

Дакле — „при ногу“! с оружјем локални партајни размирица.

И ревењу међу варошима, или правије рећи неки „политичара“ спрам ове или оне вароши ваља за овај ма крај да буде.

Као што Срби опозицијоне народне странке и у оним варошима или изборним срезовима, где су у мањини, а нарочито у знатнијој мањини, треба да имају своје кандидате за избор посланика, тако и од њи могу изасланици, или добровољници доћи на збор. Није толико реч о количини посланика на уг. сабору, кад су нам неки изборни срезови онако измешани, — колико о том, да се свуда, где је знаменитији број Србаља, дух српског племеня покаже. То је главно. То подиже и углед и значај посланика избрани у местима и срезовима српске већине. То подиже углед и значај самог српског народа. То сваком поједино српскомгласу на уг. сабору већу тежину даје. Скрстити руке само за то, што је која варош, или који срез у мањини, то се од противне странке узима за са свим друго штогод.

Била је реч и о томе, да изборни срезови у месту биралишта или иначе у згодном месту држе срезки збор, па да онда извесни, или повољни број изасланика на општи збор изберу. Но питање се родило, не би ли то дуг пут био; били се свуда нашли покретачи томе; не би ли у таким случајевима више срезова остали незаступљени? Оставило се дакле на вољу и на прилике, какве су где. Оставило се, да и поједини добровољни приступа имају. Неће ту стојати толико до гласања колико до споразума. Главно ће бити споразум у начину поступка међу собом и према трећима. Где ће и коју ће мађарску опозицијону странку мања мањина српска подпомагати, и о том може бити говора.

Једном речи: жеља је, да пре свега интелигенција међу собом на чисто дође, иначе може народ на разним местима слушати разне гласове, па ће се збунити, и руковође приписиваће у случају неудаће резултате, не своме међусобном неспоразуму, него за своје оправдање — народној несвести.

Сад ће се показати: шта не толико народ, јер је он увек и инстиктивно једин, колико интелигенција српска вреди. Ми од наше стране не очајавамо ни у најгорем случају. Наше наде на политични успех не зависе од тренутног резултата избора него се оснивају на духу народа и — времена. Тај ћемо дух ми и у будуће одржавати. Али би ваљало познати ступањ морално политичне крепости оне српске интелигенције, који зајиста стоји на савременој висини умне снаге. Ми имамо заједна у неколико вароши и варошица одабрани умни снага, каквим би се и државно организовани мањи народи поносити могли. Само нису још све, није још ни већина на — видику и бранику.

Предстојећи избори биће мерило наше, и опет понављамо, не толико народне свести, колико моралне снаге умног слоја у народу, коме се народ радо поверава.

Сваковрсном извињењу неће бити места.

Очекујемо на Цвети састанак цвета представника народне свести из самог срца народа; али очекујемо и састанак цвета ума народног.

У Н. Саду ће бити одбор за спрему за састанак потребну, и добро би било, да и они, који се из вароши и срезова изберу, и они, који би и поред избрани, или где избрани не буде, доћи намерили, за времена то овамо јаве.

За оживлење духа народног, а и за спрему духовног споразума интелигенције српске, и тиме и слоге самог народа добро ће бити, да се и пре збора одзову умни раденици народа нашег у овом органу јавног мишљења српске слободоумне опозицијоне странке са својим, и своји местни и околни сународника назорима и жељама, да би тако јавно мишлење и народа, и збора свестрано обавештено, и осветљено било.

Подмирење наши данашњи народни потреба не само у стварању, него и у остварењу народне свести превазилази снагу неколицине појединаца; ту треба сложног труда и рада целокупне интелигенције српске, а ми ћемо испунити своју дужност вршењем улоге не само сурадништва на пољу јавног живота народног, него и страже спрам горе, и будиоца спрам народа, и контроле спрам народни органа.

Политички преглед.

На прво место опште јевропске политике стало је у овај мах питање о **ограничењу права азила**. Мисао та, која је у Русији покренута, захвата све то веће кругове и добија све то већи обим. У Берлину је нашла најјачи и најбољи одјек. Ултрамонтански и консервативни чланови немачког државног сабора канда ће се још подати и склонити, да дотичну акцију кнез-Бисмарка парламентарном иницијативом потпомогну. Бар на 17. о. м. урекоше састанак, да о томе већају. Ми истина још не знамо, шта мудри „оци“ ту закључише, али то стоји, да реакцијонарски дух, који је Немачком обладао, тешко да се може већма обнажити, но што се показује у том чину; он је тим показао сву наготу свог убитачног правца. Та ено сам „Нор“ брисељски, моторни орган руски, и он одвраћа све и сваког од отог умишљаја, те препоручује силама, нека се прођу војне на право азила. Међу тим, сви разборити савети канда не ће ништа хаснити. Ако је бечки дописник бернанског „Бунда“ („Савеза“) добро обавештен, велики кабинети већ се договарају, како, којим начином и којим средствима да се ограничи имунитет, што га је до сад Швајцарска уживала у погледу склоништа за нихилистанску пропаганду. Но швајцарско савезно веће очевидно хоће још у на пред да осујети тај насртај на независност савеза. Наредило је на име, нека правосудско и полицијско звање швајцарско поведе истрагу против насеобине руских ускока у Женеви, да се констатује, како су се исти владали пре и после атентата на руског цара. Између осталог бернанска је влада изискала подлинике, оригинале свију телеграма, што су их они за време кризе разашиљали. Ма резултат те истраге какав био, и пак се слободоумни свет боји, да силе не ће упототребити надмоћ јачега над слабијим, те чинити пресију на швајцарску републику. С друге стране немачка инспирисана преса непрестанце беди Пољаке, као да су они криви петроградском атентату. Познато је, од куд ветар душе и на што немачки официјозуси смерају, кад трубе очевидну неистину. Боје се руско-пољског измирења и по том опште словенске слоге, те би хтели у зачетку да га угуше, баш сад, кад му се пут најбољма утире. У том сумњичењу највећма се одликују органи немачког канцелара,

од њих прве јесу „Северонем. оп. новине“. Но „Газета Лавовска“ добро им је лекцију очитала; налази, да је њена берлинска друга слепа код очију. У опште атентат од 1. марта изазвао је најцрњу реакцију по читавој Јевропи, и она се (реакција) тако већ осмелила, да удара тоном, какав ниси могао на континенту већ одавна чути.

На другоме месту у општој јевропској политици стоји још једнако **грчко питање**. Као што је познато, јевропски заступници зготовили су грчко-турску граничну пругу, и Порта је на њу пристала. Предлог њихов достављен је 16. о. м. великим кабинетима, и прексутра дан после тога јављају већ са свију страна, да су га и велесиле одобриле. Ми смо га у прошлом броју саопштили. Граничну пругу, што су је јевропски заступници зготовили, означују као „континенатску границу“, и она у Тесалији, осим неких малих изнимака, одговара прузи, што је на берлинској конференцији нацртана. У Епиру је граница Арта река. Кандија и Превеза остају турске, само ће се у погледу Превезе можда јоште што удесити, нпр. да се њена утврђења поруше и др. Дакле силе су одобриле ту „континенатску границу“, и као што 19. о. м. из Лондона јављају, већ је достављена грчкој влади. На њој је сад да рече „последњу реч“, па да грчко питање, које је као год и уцињско тако дуго свет и дипломатију, а највише Грке саме морило, сиђе с дневнога реда. Хоће ли се Грци задовољити тим, што им Турци и Јевропа нуди, хоће ли на име у томе наћи довољну накнаду не само за оно, што им је у Берлину досуђено било, него и за оне грдне и за њих преголеме трошкове, што су их уложили у војену и другу спрему, док се Порта није приволела, да попусти, — то ће они сами најбоље знати пресудити и оценити. Осим тога нигде не налазимо вест, је ли од Порте узето какво јемство, које би стајало добро, да ће она збиља оно и извршити, на што је пристала. Ми мислило, да без тога сав цариградски аранжман не ће ништа вредити. Она је и у својој размирици с Црном Гором због Уциња више пута на извесну погодбу пристајала, па није своје обвезе испунила, докле год не дође до — демонстрације бродова. Веле, да султан, да би своју „добру вољу“ за мирно решење грчко-турског спора показао, хоће паше Сајида и Асима да отпусти, па Едем-пашу да постави векиким везиром. Едем истина значи миротљубив програм, али то још није јемство, да ће Порта своју обвезу испунити. У осталом, Грци ће сами најбоље знати, шта им чинити ваља.

У **немачкој унутрашњој политици** настаје сваким даном све то већа опрека међу политиком државног канцелара и струјом, што немачким народом и данашњим веком струји. Пре неки дан, на име 17. о. м. претрпео је Бисмарк формалан пораз за једно са својим порезним поднесцима, јер два од пројектованих трију нових пореза, на име порез на ослобођење од војничке дужности и пециво пива, није сабор хтео ни комисији да упути, а то значи, да су поднесци већ при првом читању одбачени; трећи пак порез, на име белеговина, ако и буде примљен, биће примљен с великим изменама. Ни питање о продужењу прорачунских периода не стоји добро по Бисмарка. „Нац. Цјтг.“ мисли, да нови порезни поднесци стоје политички у свези са најновијим покушајима, да се саборско прорачунско право смањи; порез на пециво пива не да се ни замислити, ако се у исто доба не повиси порез на пециво ракије; порез на ослобођење од војничке дужности противан је општој обранбеној дужности, белеговином се без нужде и невоље отежава промет, само се берзански порез може усвојити. У среду, 18. о. м. поднео је министар Путкамер сабору извештај о извршењу закона о социјалистама. Извештај још није до нас доспео, али претходне вести веле, да ће Путкамер гледати ту да докаже, да немачка социјална демократија стоји непосредно у свези с руским нихилистама. Видећемо, хоће ли му то поћи за руком.

Изборно кретање у Угарској диже све веће и све јаче таласе. Саборске странке састају се на конференције и договарају о изборној акцији и страначкој организацији и тактици, па издају већ и прогласе бирачима. Нарочито се журе, да то учине пре саборског ускршњег одмора, како би за време истог свака себи што више терена створила и утрла пут што већим изгледима и успесима. Ово дана издала је умерена или самозвана сједињена опозиција проглас бирачима. Страначкој конференцији поднесе њен извршни одбор нацрт прогласа, у ком се разлаже политика, које ће се странка у будуће држати. Ту се подене разговор о томе, не би би добро било, да странка формулише свој политички правац у посебну програму. Већина пак одобри поступак ексекутивног одбора, највише с тога, што ни владина странка, ни државноправна опозиција нису никака програма издале, те с тога је довољно, ограничити се на то, да се прогласи заједнички политички правац странке. У самом прогласу вели умерена опозиција, да земља Угарска иде на траг и пропада у свим гранама јавнога живота, по што влада ради и поступа без постојана и чврста, без и кака начела. Својом неискреношћу уздрмала је влада веру у поравнање од 1867. године, а тим подупире тежње, наперене против истог. Умерена опозиција налази, да све тужбе, што их пријатељи поравнања на исто дижу, потичу отуд, што му је влада дух искварила и што није искала сва јамства, Угарској пружена, па завршује проглас, тврдећи, да ће своју политику бранити и од владине и од странке независности. У осталом, и она обећава све, што год и друге странке обећавају, кад им је до тога, да стеку поверење бирача.

Из листова.

У задњем броју јавили смо како **питање азила**, што га је покренуло градско веће у Петрограду сваким даном захваћа све даље и даље кругове јевропске журналистике. Питање ово, којим би се хтело Швајцарској да одузме право азила, нашло је најживљег одзива — у Њемачкој. По најновијим вестима из земље „страха божијега и кротке правствености“ изгледа да су ултрамонтани и консервативни чланови немачког државног већа закључили, да парламентарном иницијативом потпомогну већ закључену акцију кнеза Бизмарка у овом питању. Јасније се заиста није могао манифестирати дух реакције, која данас влада читавим животом у Њемачкој. Пре неколико дана дао је сам „**Норд**“ — лист који стоји у вези са владајућим круговима руским — њемачким круговима савет, да се окану сваке војне против права азила, што га друге државе наиме пак Швајцарске данас поседују. „Значило би искати и сувише млого — рече „Норд“ — кад би се потражило, да оне државе, које данас уважавају право азила, то право напусте. Оне би у оваковом потраживању гледале повреду своје независности, а не препоручује се ни најмање, да се народна осетљивост још већма компликује“. Судећи по листовима Швајцарске, изгледа, да тамошњи кругови очекују акцију страних држава, но да нису вољни напустити право азила. Занимљива су расматрања што их „**Нове Циришке Новине**“ доносе у овој ствари. Исти лист пише: Кад ми политични злочин сматрамо као неку врсту ратовања против постојећих власти — у ком ратовању ми не суделујемо — те с тога не признајемо дужност издавања, то нам ово исто станиште налаже, да озбиљно и у истини вршимо ову неутралност прама политичким борбама по другим државама. „Савезници, не мешајте се у туђе распре“, то је стара напомена, који сами себи дајемо, а што ми сами као дужност сматрамо и вршимо, то смемо, шта више, то треба да тражимо и од оних, којима дајемо сигурно прибежиште на нашој земљи. Носели они са наше земље оружје у политичку борбу, што се води у унутарњости друге које државе, смишљају или организирају ли они од овуд какве нападаје на уставност или на носиоце ове у државама, које с нами у миру живе, онда је наша дужност, да мотримо над овим и да тако што не трпимо. Подсећамо на питање „Алабаме.“ Инглеској није ништа помогла изјава, да званични кругови нису познавали смер, ради кога је грађена „Алабама“ — у инглеском пристаништу. Порота у овој ствари прогласила је Инглеску одговорном за све последице, које би наступиле услед овог њезиног поступка. Исто овако поступаће се и према Швајцарској, било да дође до борбе између две стране државе, или да се отпочне борба у унутарности једне ил друге земље. У једном и у другом случају налаже нам неутралност дужности, којима морамо за доста учинити. Ради извршења ових дужности имаде савезничка влада два средства при руци, које може вршити, без да се тиме огреши о постојеће слободоумне установе које ми желимо и хоћемо свом снагом да одржимо. Та средства јесу: казнено гоњење у смислу савезничког казненог права због „чинова, противних међународном праву“ даље прогонство оних страна ца, који унутарњу или спољашњу сигурност Швајцарске у опасност доводе. Ми се не сумњамо, да ће савезнички савет, кад год буде имао довољано података, употребити ова оружја, да њима одбрани и сачува Швајцарску против бесавесности оних, који — злоупотребљавају азил. У другом једном броју назива исти лист потраживања неких руских листова: да се укине право азила — „руским безобразлуком“ и прети изреком. „Qui mange du Pape en meurt.“ Претресајући исто питање уздигоше се Бизмаркове „**Сев. Оп. Новине**“ дотле, да Швајцарску назову „злоупотребом такозваног азилног „права“ чуваним ћумезом.“ Швајцарски листови јамачно не ће остати дужни достојним одговором на титулу, што им придену — Бизмарков лајбжурнал. —

У задње време држао је Гамбета три говора, од којих је особито онај задњи, што га је изговорио на збору париских чебецијa учинио добар утисак и па саме консервативне републиканце. „**Журн. де Деба**“ хвали на задњем говору Гамбетином отвореност и јасност, којом се исти изразио о избору по листама, и којом је узео у обрану политику опортунитета. У току од осам дана — вели горњи лист — ово је већ трећи пут како је председник коморе дао израза своме отступању од екстремних странака и „интрасињената.“ Његова три говора стоје у вези и сачињавају програм, који се даје свести на следеће: „Република ће бити легална, уређена, разумна и потпуно правилна, искључујући сваку пренагленост и агитацију; поштоваће легитимне интересе и биће чувар социјалног мира у унутарности а у исто време и доброг имена Француске прама споља“ „**Тамп**“ означава говор Гамбетин као узвишен и стварно политичан, хвали устајање Гамбетино против интрасињената и вели, да је исти својом изјавом, да се ваља већини покорити, унапред одузео оштрину предстојећој дебати о закону избора по листама. —

Најновије **вести из Петрограда** потврђују чврсту вољу цара Александра III. гледе остварења нових реформа. Цар је издао наредбу по којој се дворски буџет за ову годину смањива са пуних два милиона рубаља; уједно је укинуто дворско министарство, те ће се у будуће извештаји појединих оделења подносити директно самоме цару; очекују се још даље сличне наредбе. У министарству за унутарње послове ради једна комисија на нацрту за земаљски сабор, на установљење којега се већ пок. цар решио био. Вели се, да је већ тачно и за сигурно одређено, да ће свако земство слати по шест посланика на земаљски сабор, и то два племића, два грађана и два сељака. Питање: да ли да и свештеници заступљени буду — још није решено. Гледе начина избора, гледе председништва и пословника још нису доконата дотична саветовања, толико је пак као сигурно, да ће сабор имати саветујућег гласа у свима питањима унутарњим и право директног упита на државно веће. Да ли ће сабор имати и право решавајућег гласа, о том листови не јављају ништа; но надати се је, да ће му и ово право подељено бити. —

Атински дописник једног бечког листа имао је **разговор са Трикуписом**, вођом опозиције у грчкој комори. Предмет истога била је обранбена снага грчке краљевине; осим тога хтео је дописник да дозна, како опозиција односно Трикупис мисли о цариградским преговорима. На прво одговорио је Трикупис, да је грчка војска већ тада бројала 76,000 људи, од којих је 54,000 долазило на редовну војску, 15,000 на резерву а 4000 на добровољце; *број* оних који су привремено од војске отпуштени били износио је 3,000. Вођа опозиције изјавио је даље, да он има сигурно извешће, по којем Турска у Епиру имаде 16,000 а у Тесалији 18,000 војника. Гледе цариградских преговора рече Трикупис: „Ја се отуд по нас не надам ни чему. Турска ће обновити своју стару игру и покушаће да ствари што већма отегне. Она неће учинити такове уступке, које би ми могли примити и ви ћете видети, да се ни сами заступници велесила неће моћи сложити са турским предлозима. За нас нема другог средства до рата;

ЛИСТАК.

ЋЕРЕТАЊА УЗ ПОСТ.

IV.

Сви народи, у којих је вино одомаћено, славили су га у разним химнама и усклицима. Песници, та есенција у народу, нису га се могли довољно нахвалити. Од цара Давида, који је у свом 104. псалму изрекао ону знатну реч: вино весели срце човека, па до дан данас певало се њему у славу у разним варијацијама. То је са свим наравно; кад је вино у стању да доведе и обична човека у неко ванредно стање, да како ли мора упливисати на избране духове!

Кад је Ноје из ковчега изашао, молио је Бога, да му поклони друго какво пиће него што је вода

„Dieweil darin ersäufet sind
All' sündhaft Vieh und Menschenkind“

и Бог му је дао лозу и научио га, како ваља да је негује. А кад се Ноје први пут опио и сутра дан се с љутим мамурлуком пробудио, био је Бог тако исто благ, те му поклони слану харингу, која му „мачка“ из главе изјури. — Тако бар вели песма. Друга опет не замера ником што пије, јер

„Das Essen, nicht das Trinken
Bracht' uns um's Paradies.“

Трећа опет показује на славне примере из старог доба, напомиње, како су пили Анакреон, Хорације, Сократ тај најмудрији Грк, и додаје, како је Дијоген бар у бурету живио. Четврта прича, како је немачки цар Венцеслав своју круну уступио Рупрехту за ваљано вино и свршује с овим речма царским:

„Nimm Scepter, Hermelin und Kron,
Nimm Alles, was ich trage;
Doch quält dich Zwietracht einst und Hohn
So denk an mich und sage:
Der Wein ist mehr als Kronen werth;
Das hat ein Kaiser mich gelehrt
Beim Königsstuhl zu Rhense.“

У петој се изриче ова истина:

„Wer niemals einen Rausch gehabt,
Der ist kein braver Mann,“

а свршује с тим, да му са животом престаје и жеђ.

У другој опет отвара се срце:

„Die ganze Welt erscheint mir nun
In rosenrother Schminke;
Ich könnte Niemand Leides thun,
Ich trinke, trinke, trinke.“

А опет у другој:

„Wenn mich Kummer drücket
Und das Schicksal tücket,
Wenn mich Amor flieht
Und kein Mädchen liebt:
In der Trinkerhalle,
Bei dem Weinpokale
Bleibt mein Herz doch ewig ungetrübt!“

Велики Гете има песму, у којој је сваки пут рефрен: ergo bibamus! Пијмо дакле! Шекспир вели: „Добро је вино нешто добро и дружевно и сваки се човек бар једаред може њиме одушевљати.“ Па и сам идеални и озбиљни Шилер пева:

„Kaum dass ich Bachus den Lustigen habe
Kommt auch schon Amor, der lächende Knabe
Phöbus, der Herrliche, stellet sich ein.“

Немачки ђаци имају правила по којима се пије у друштву; та су правила подељена на параграфе, једанаести параграф гласи пак: „Es wird fortgesoffen“. Виљема Хауфа је најбоље дело „Phantasien im Bremer Rathskeller“, где се на виртуозан начин описује стање при првој, другој, трећој, четвртој, петој, шестој и т. д. чаши. Перзијски песник Мухамед Шемседин Хафис спевао је читав спев „Сакинаме“ књигу крчме, у славу вина. Тај спев, има 86 строва и почиње, у Боденштетовом преводу:

„Bring mir Wein der mich begeisternd labt
Mit Grossmuth und Vollkommenheit begabt,“

У даљем певању иште он врло често вина, али свака нова чаша даје му повода да на најдивнији начин размишља о свачем на свету. Песме Мирзе Шафије познате су и српском свету у мајсторском преводу Змај-Јовановића. Сетимо се ових стихова:

„Дај ту чашу што се смеје
Да наздравим оном дану,
Кад сам првом из мошеје
Побегао у механу.“

Па ових:

„Пусти луду, куд сам жели,
Нек проводи век бадава —
Ал' кап свака има цели
Што је пије мудра глава!“

Па ових:

„Јер је вино равно роси,
Што у калу множи гада,
А благодат божу носи
Кад на њиву, цвеће л' пада.“

Па и наши песници-ларици, с најбољим на челу, са Змај-Јованом зар нису, као и песници других народа, певали химне у славу вину! Али ја држим, да су песме тих наших великана познате сваком Србину, који иоле држи нешто на се и на своје људе, с тога их нећу ни навести, него остављам сваком, да бира себи песму, која му највећма годи. —

Али вино, па с њим и остала алкохолска пића, нису у свакој прилици баш тако узвишена. Песнику је да боме слободно казати много што шта; али кад се посматрају крајњи учинци вина, долазимо са свим до другог закључка, него што нам се црта на тако примамљиви начин. Претеривање, ма у ком правцу и ма са ког гледишта, никад није било добротворно или узвишено. Обазримо се ма на коју страну, па ћемо видити, да баш то исто вино, што човека доводи у одушевљење, што му, ако и на кратко време, бригу и осталу невољу разгања, што га бог овима приближава, да баш то исто вино може од најштетнија уплива бити. Појединци, породице, читава племена пропадају кад та страст отме маха. Пијан човек није више човек, јер нема онај најузвишенији атрибут, који га од животиње дели, јер нема разума, нема свести. Нема гнуснije слике, него што нам је пружа трештено пијан човек. Колико је скривених суза пало из очајања баш поводом те страсти, а свака таква суза је драгоценија од ма које капи потрошена вина.

Од кад се ракија на рационалан начин пече и зготови, те се и већма шири, од тог су доба све европске државе војничку меру спустиле. Куд ће јаснија знака, да је ракија прави отров, који немилице тамани свет. Пијанство је најгнуснија страст, јер, као што рекох, одузима човеку оно, што га баш човеком чини, одузима му чисту свест и понижује га до скота; рујнира га у сваком погледу, морално, телесно, душевно, материјално. За што би се онда у многим државама издале строге наредбе против пијанства, кад не би од штетног уплива било?

Али доста и о том, ма да је пост; у овом „листку“ било би мало места да се наброје и наведу сви јади, који постају баш услед те страсти. Има једна стара гатка, која прича, да је ђаво прву усађену лозу залио крвљу јагњета, лава и свиње. Својства тих животиња улазе постепено у човека при даљем и даљем пијанчењу.

Та и добра воља, расположење, одушевљење морају имати своју границу — свако је прекардашење штетно.

И ово до сад речено одговара довољно на питања у ком степену је ђор са културом у сродству. Ђор је следство алкохолских пића; он је с културом у истом сродству, у ком је мајмун с човеком. Обоје су без сумње једног порекла, али се, као и мајмун и човек, у даљем развитку јако раставили и оделили. Ђор нити је узрок ни учинак културе, он је просто њен мајмун — тим речма завршује Сигфрид своју расправу.

М. С—ћ.

будемо ли у овоме несретни, онда смо ипак бар посведочили, да смо били готови, да све покушамо и да све жртвујемо, како би постигли консолидацију и оне природне границе, без којих у нас не може ни говора бити о поспешном развитку. На дописниково питање, шта он (Трикупис) очекује од стране велесила, и да ли држи, да ће се ове у случају потребе умешати, одговорио је исти: „Не верујем да ће то која учинити, бар не одмах; силе су нам за сада наклоњене, али то и јесте све и сва. Гледе Инглеске варају се у Бечу, јер одзив Корбета не значи промену инглеске политике.“ —

„П. Напло“ о српској железници.

„Пешти Напло“ у једном од својих последњих бројева донео је чланак о српској железници који гласи:

Српска је скупштина примила великом већином гласова након подуже и жестоке дебате уговор, који је српска влада учинила са групом — заступљеном Бонтуом — ради зидања железнице и набављања капитала за зидање. Ово дана било је у срп. нар. скупштини бурних призора; железничка ствар расправљала се као велико политичко и народно питање; па како опозиција, исто тако и влада признадоше, да је ова железница моћна полуга за развитак Србије и будућности. Распра у парламенту у Букурешту беше још жешћа, када се вотирала железничка свеза оршавска и брашовска (хермaнштадска).

Одлука скупштине упливисаће моћно у нас на решење тако давно отвореног питања о будапештанско-земунској железници. Из позитивног извора извештенч смо, да ће влада ову железничку концесију дати групи Бонтуом заступљеној, и да ће скорим поднети сабору законски нацрт у истој ствари. Понуду те групе сматрала је влада већ одавна као такову, која се може примити, само је чекала на то, да та група добије прво концесију на српске железнице; јер влада много полаже на то, да наступи тесна солидарност у интересима узмеђу подузетника српске железнице и будапештанско-земунске железнице. И заиста, као што се из Београда јавља, влада је јако настојала путем заступништва спољашњих послова код српске владе и кнеза да Бонтуова група — која хоће да добије концесију на будапештанско-земунску железницу — добије концесију на зидање српских железница. По томе одлука скупштине је по нашу монархију политичка победа уједно, јер је дипломацији нашој пошло за руком, да остале подузимаче потисне са попришта, који се такмачише под протекцијом руском и енглеском.

Пошто је Бонтуова група већ унапред учинила уговор са друштвом, што зида турске железнице; то је онда могуће, да дође у једне руке железница од Цариграда и Солуна па све до Будапеште, ако иста група добије још концесију па б. пешт.-зем. железницу, па пошто се претворило друштво за зидање турских железница у друштво домовинско у нашој монархији — уверени смо — да неће бити тежак задатак Будапешту поставити седиштем друштва, које би се имало склопити ради заједничког зидања турске, србијанске и б. пешт. зем. железнице. Већ овај спољашњи моменат по себи је знак многим реалним интерисима, па тај интерес за цело треба да се има пред очима, када буде сабор решавао о концесији на буд. пешт. зем. железницу.

+

Владин лист о српском жељезничком уговору

Накнадно саопштавамо свршетак „Еленеровог“ чланка, што смо га донели у задњем броју нашега листа. Исти гласи:

„Што смо ову победу могли извојевати, ваља осим тактичног поступања владе и министарства спољних послова приписати још и другој сретној околности. Та околност је: Српске политичке прилике и обрт у јавном мнењу. Од пада Ристићева почиње се у Србији ново доба. Пре тога је била Србија Русијин свутоноша и звезда луталица руског сунца. Србијом се није управљало из Београда, већ из Петрограда. Руски укази извршивали су се у Београду Али све се то изменило. Србија се пробудила. Осетила је у себи услове самосталног државног бића. Ослободила се испод руског туторисања. И то служи Србији на част; да је тако види се из тога, што смрт руског цара агитатори ни су могли употребити за панславистичке демонстрације. Србија се из панславенског потопа исто тако издвојила као што се из хаоса одвајају тела, која су способна за одвојен самосталан живот. И кад се на доњем Дунаву то десило, Србија је приметила, да њени интереси нису у опреци са интересима Аустро-Угарске, шта више да се ти интереси саглашују.

„Зато је овладао у Београду наш уплив и тешко ће га оданде истиснути другі какав непријатељски уплив. Србија ће разумети да је њени прави интереси упућују на Аустро-Угарску. Панславизам ће је прогутати а поред припомоћи Аустро-угарске осигурана је за сваку могућност и ма за какву тржавицу на балканском полуострву.“

ДОПИСИ.

— ? — **Рума.** Овде код нас така је равнодушност овладала, као нигде у свету. — Ко нас не познаје, тај би нам завидети морао, рачунајући: да је код нас све у свом реду; да се ради све како ваља и како треба да се ради.

Сад ћу бити слободан да поштоване читаоце овог велецењеног народног гласила уповнам у неколико са румским догађајима.

Истина, да готово сви ови догађаји већином су локалне вредности, ал неће с горег бити и у јавности ремонстровати према њима.

Дан по дан приближује се рок магистратској реорганизацији. Чиновници покуњили главе, те сваки ћутећки ради на том, да задобије сваки што више сигурни гласова — што им се наравно не може замерити — јер, борба за живот је оправдана! А особито оваког честитог чиновништва, као што га ми до селе имадосмо! Грађани, њима као што видим није баш млого канда стало до тога, да у магистрату румском важније повиције буду са Србима попуњене, јер, да им то на срцу лежи, морало би се појавити веће интересовање, живље заузимање и спремање око те по нас Србеештане веома важне ствари. Ваља имати на уму: да, кад Немци окупирају магистрат, друкчије ће нам се шија завртати, него што и претпоставити можемо, јер они не раде ништа из луде толеранције као ми. Јелте да је тако? А знати треба: да кад браћа Немци докопају се једном матистрата, више српски не буде, нити ће реновација икад по нас повољно испасти. На посао дакле, само мудро, сложно и одважно!

Румска депутација никако да оде бану са представком: да се сремска велика жупанија и судбени сто смести у Руму.

Дописник са Лазарева гроба захтеваше опћу конференцију централног Срема, те да и ова пошље депутацију у горњој ствари, ал ствар оста на папиру.

Ово вам је поштовани читаоци Relatata refero да ће овог пролећа бити промене у вишем особљу румске поджупаније, ако се ово и озбиљи, ваљда ће се наћи човек у овој поджупанији, који ће хтети, знати и умети побројати све, што се урадило за ово неколико година.

Неће бити излишно ако напоменем српском свету како у Руми место „српске читаонице“ створише „грађанску касину“. Српски новч. завод, Срби удеоничари, српска кућа, Срби чланови и то 90% а наслов друштва „грађенска касина“. Шта мислите да Немци задобију само надполовичну већину са 1 чланом, би ли они вама српску читаоницу — као што вас 90 за љубав њих неколицине одустајете од свог дичног имена и стварате им касину.

За сад ћу се у овој ствари ограничити па ћу рећи само, да сувремене наше околности не допуштају ником и ни под коју цену да се са народним именом, чашћу и достојанством игра, а јавност је дужна сваки таки чин осудити и жигосати сваког ко се огреши о ту народну светињу било то хотимице или нехотице.

Поред ти непријатни ствари, десило се ономад нешто што побуђује наду у правих народних пријатеља, да ће идући нараштај далеко лепше и озбиљније моћи мислити о себи и својима. Пре неки дан видесмо где српска школска младеж, весело са своји учитељи иде из баште са пуним рукама и наручјама оплемењених воћкица, то беху дивот калами о чему потврду могу дати и многи грађани а на особ Др. Димитријевић и старац Јов. Ђорђевић. — Многи ученици имали су своје сопствене радове, ал већина је производ вредних и вештих руку честитих наших срп. учитеља. Стигоше у школу, ту се поделише радови III. и IV. разреду до својих 60 к. после г. учитељи од својих радова наградише вредне и уворите ученике са 120 к. разних благородних воћкица од разних фела, што су наша г. учитељи из разних чувених светских башта набавили шибље и у својој башти покаламили (уцепили). Тиме је наше учитељство обезбрижило и нас грађане јер неморамо тумарати по свету тражећи благородна воћа — кад ево сад и код куће имамо. Слава српским учитељима што утаманише ону пустош која се толико времена у бесплодици савијаше око вел. цркве као какав гладан гмаз а сад изгледа земљиште као рај, што у узданици нашој подигоше толику љубав реду, раду и племењењу — јер племенећи воће и сами ће се оплеменити. Радите господо као што сте почели доћи; ће онај који ће рад ваш разумети и достојну награду и пошту одати вам.

С. Вр. — **Букурешт** 10. марта. Из молдавске престонице Јаша јављају, да је тамошње редарство по налогу овдашње више власти г. доктора Русела и са њиме још пет иноземских младића у затвор спровела.

Г. доктор Русел припада оној секти, која се социјалистичких или боље рећи нихилистичких идеја држи.

По предуветој строгој реквизицији у кући г. др. Русела открила је тамошња власт неке артије и нека писма, која сведоче тесну свезу г. Русела и његових другова са нихилистичком странком у Русији.

Исто тако учињена је реквизиција и у кући г. професора Надежде, и код неког Милеа ђака на тамошњем универзитету — код ових последњих није власт ништа компромитираног открити могла.

Говори се, да су социјалисте у Јашу намерни били, 18 марта један банкет за се приредити, но који је од стране тамошњег вавда будног и похвале достојног редарства још за времена осуђен био. Позивница на тај од стране редарства осуђени социјалистички банкет биле су на црвеној артији штампане. —

Данас 10 марта из јутра изречена је пресуда над оним фамозним Петраром, који је 2. декембра с ножем у руци на живот председника рум. министарства г. Јована Братијана атентатирао. Њега је суд на 20 год. тешке робије осудио. Исто тако осуђени су, и то на 9 година тешке робије Глигорије Патеско и ђакон Крлова. Оба ова последња растуривали су бунтовне прокламације по народу у име некаквог тајног комитета.

Осуђеници прислушаше најладнокрвније како прочитање фердикта, тако исто и изрек пресуде. —

У Браили држан је ових дана у цркви св. Арханђела величанствен парастос у покој велике и племените душе цара Александра II. Том приликом по свршетку тужног богослужења изговорио је тамошњи врсни грађанин и велепоседник г. Стеван Верони врло дивно слово које је све присутне дирнуло и то тако силно, да је редак који од присутних остао, без да није сузу низ лице пустио. Г. Стеван Верони споменуо је између осталог врлине и велика дела цара избавитеља, како за свој руски народ, тако и за цело хришћанство у обће, а по наособ за народ бугарски, чијим се сином и он, говорник назива. —

Јуче 9. марта држан је у покој душе цара Александра II. парастос у Румунској капели у Паризу. —

По једном брзојаву од данас довнајемо, да је Њег. Височанство кнез Бугарски јуче 9 марта са својим братом кнезом Енриком од Батенберга у Петроград приспео. —

Гроф Павле Шувалов наименован је заповедником царске гарде у Русији.

Вести из народа.

— Из **Лежимира** нам шиљу на адресу овог листа изјаву о упражњеном учитељском месту на лежимирској „општој пучкој школи“, и како, вели се, на објаву у зван. „Н. Новинама“ јамачно се с тога нико јавио није, што тај лист наши Срби не држе, то да „Застава“ то објави. Ми толико јављамо, да је учитељу одређена годишња плата од 400 фор. удобан и бесплатан стан, и башта, осим тога од погреба 50 н. и да ће учитељу спадати у дужност и појање у цркви, и обучавање деце у истом пјенију. У другој форми не можемо саопштити, већ и с тога, што би морали платити биљеговину, и што би тим повода дали, да и други то чине. Нека се поради, и изради, да се таки огласи могу о трошку општине и у ком српском листу објављивати, па би онда друго што било.

Нови Сад 21. марта. У 6-ом броју „Пороте“, листа „за правне и државне науке“ у Београду, изишао је врло важан чланак о „испуњењу међународни уговора по данашњој међународно-правној теорији“, по свој прилици из пера и на овој страни врло добро познатог научењака у међународном праву. Ову прилику привађамо, да овај једини, и врло добро уређивани правнички лист у Србству, на коме под уредништвом г. Милана Ст. Марковића најбоље правничке снаге у Србији раде, препоручимо нашој овостраној, а нарочито правничкој публици, тим више, што се ту претресају не само особена, него и општа правна питања, и што ми немамо листа те врсте и струке, заслужује дакле, да и на нашој страни што већег одзива нађе.

— Устав добротворне задруге Српкиња Новосадкиња потврђен је од угар. земаљ. владе, те по томе могу примером тим поћи и друге женскиње наше у Панчеву, Земуну, Бечкереку, и т. д. Устав ће се овај по свој прилици штампати и послати на захтевање другим оваким задругама на углед. Овде нам ваља приметити, да је ово први пут, да се женским задругама одобрава поротни поступак с обзиром на зак. чл. 54. од 1868. год. 9. одсек 3. глава. Ова ће задруга, како чујемо, у недељу по благовести имати своју главну скупштину, где ће се стално конституисати.

НОВИЈЕ.

— Српској народној скупштини поднео је министар Гарашанин 18. о. м. законски нацрт о закљученим поштанским уговорима и поштанским таксама.

— Бечкој „Преси“ јављају из Београда, да ће садашњи министри на расположењу, Ристић и Милојковић, умировљени бити.

— Истом листу јављају, да ће Србија основати више нових дипломатских заступништва, но за сад само посланство у Берлину и консулат у Будапешти.

— По полузваничним лондонским вестима јављају „Кол. нов.“ из Париза, да је инглески кабинет већ већао о мерама, којима би се право азила за политичке злочинце ограничило. Већина министара није противна предлозима северних сила.

— Као што „П. Лоју“ из Берлина јављају, онде не верују, да ће предлог о ограничењу права азила у немачком сабору већину добити.

— „Кол. нов“. дознају, да су у Петрограду с немачким престолонаследником важне политичке ствари удесили. Те се ствари не тичу само права азила.

— Старој „Преси“ бечкој јављају 18. о. м. из Петрограда, да ће као сутра дан бити врло важно министарско веће; у начелу је закључено, да се уведе министарска одговорност. Сваком ресортноме министру даће се право, да цару подноси имедијатни извештај.

— Нарочити петроградски извештач бечке „Пресе“ јавља истој, да је ђен. Моравински, који је требао прегледати кобесовов стан, ослобођен, а шеф тајне полиције Корејлов осуђен на отпуст из службе.

— Руски државни тајник Победоносов тешко је оболео.

— „Рус. Агенц.“ пише, да руска влада Швајцарској није никаких тегоба пријавила. Руски посланик, Хамбургер, вратиће се у Берн, и погодбе, пожелане ради заједничког интереса, морају се свестраним споразумом донети. Исти лист пориче за тим, као да су страни принчеви под председништвом уелског принца већали о конвенцији за издавање политичких злочинаца и да су руски заступници Орлов, Лобанов, Сабуров и Хамбургер тога ради у Петроград дошли. Они су само цару на погреб дошли. Ни папа није, као што се по новинама пронео глас, поручио, да ће послати једног стожерника (кардинала) новом цару на крунисање; папа је само својеручно писмо цару писао, пуно симпатијских изриза.

— У Инглеској се расправља мисао, да Кипар Грчкој уступе, јер то острво не доноси Вел. Британији ону хасну, какој су се од њега надали. Говори се, да је Гледстон својим пријатељима рекао, како он налази, да Кипар за Инглеску не вреди ни близу онолико, колико су некад Јонска острва вредила. Лорд Дебри заступа у горњем дому парламента и то мишљене. Истина је, да је Инглеска ту скоро обуставила јавне радње на Кипру.

— Гамбета је кахорском градоначеонику обећао, да ће о пољскопривредном конгресу у Кахору држати беседу. За време коморског одмора држаће у Марсељу политичку беседу.

— Биконсфилд је веома оболео, 17. о. м. био се на лондоској берзи пронео глас, да је умрио, но није истина.

Разне белешке.

(Атентати деветнаестога столећа.) У след тужног догађаја, што се 1. марта о. г. у Петрограду збио, нашао је један скупљач за вредно, да наброји атентате, што су против суверена или врховних државних поглавица од почетка деветнаестога века у свим крајевима цивилизованог света почињени, те их у бечкој „Трибини“ изнео. Ево их:

1800. 24. декембра. Атентат Арене и Цираха (Паклени строј) на Наполеона Бонапарту.

1801. 11. марта задављен је руски цар Павле II.

1804. фебруара. Урота кадудалова против Наполеона I.

1809. 13. октобра. Атентат ђака Фридриха Стабса на Наполеона I. у Шенбруну.

1832. 9. августа. Атентат умировљеног капетана Рајндела на краља Фердинанда V. угарског, кашњега цара Фердинанда I. у Бадену.

1835. 28. јула. Атентат Фиша (Паклени строј) на Луја Филипа.

1836. 25. јуна. Атентат војника Алибода на Луја Филипа.

1836. 27. декембра. Атентат трг. помоћника Менијера на Луја Филипа.

1840. 10. јула. Атентат подрумџије Оксфорда на краљицу Викторију инглеску.

1840. 15. октобра. Атентат радника Дарнеза на Луја Филипа.

1842. 20. маја. Атентат столара Франциса на краљицу Викторију инглеску.

1844. 26. јула. Атентат начеоника Фихеха на краља Фридриха Виљема IV. пруског.

1846. 16. априла. Атентат лугара Лекомта на на Луја Филипа.

1846. 29. јула. Атентат фабриканта Хенрија на Луја Филипа.

1848. Атентат на војводу од Модене.

1848. јуна. Атентат на пруског царевића, данашњега цара Виљема I. у Минхену.

1849. 12. јула. Атентат на истога у доњем Ингелсхајму.

1850. 22. маја. Атентат на Фридриха Виљема IV. Извршио га раденик уметних ватромета Сефелож у Вецлару.

1852. фебруара. Атентат Мартина Мариноса, који је краљицу Ивабелу шпањолску у соборној цркви у Мадриду ранио ножем.

1852. Атентат на краљицу Викторију од некадањег поручика.

1852. За путовања Наполеона III. откривен је паклени строј.

1853. 18. фебруара. Атентат кројачког детића Либенија на цара Фрању Јосипа у Бечу.

1853. Атентат на краља Виктора Манојла.

1853. 5. јула. Атентат на Наполеона III. пред комичком опером у Паризу.

1853. 27. марта. Атентат противу Карла III. од Парме, при коме је смртно рањен.

1855. 28. априла. Пианори пуца на Наполеона III. у јелисејским пољима.

1855. 8. септембра. Атентат Балемара на Наполеона III.

1856. 28. маја. Полицијски чиновник ухвати

атентатора Фуентеса, у часу, када је нишанио на краљицу Изабелу.

1856. 8. декембра. Војник Агесилас Милано убоде мачем Фердинанда, напуљскога краља.

1857. Три Талијана осуђена ради уроте против Наполеона III.

1858. 14. јануара. Атентат орсинијев на Наполеона III.

1860. јула. Убиство црногорског кнеза Данила. (Трибинин скупљач не набраја тог атентата.)

1861. 14. јула. Ђак Бекер опали на краља пруског два хитца, али га не погоди.

1862. Ђак Брусиос пуца на краља Отона I. грчкога.

1862. У Париву затворише три Талијана ради уроте против Наполеона III.

1863. 24. декембра. Атентат на Наполеона III.

1865. 14. априла. Уморство председника Абрахама Линколна у Уешинктону. Ивврши га Бот.

1866. 16. априла. Атентат Каракосова на Александра II. у Петрограду.

1867. јуна. Беревовски пуца на париској изложби на цара Александра II.

1868. 29. маја. Убиство српскога кнеза Михајила.

1869. Атентат на мисирског поткраља.

1869. Атентат на Наполеона III. у париском Боа-де-Булоњу.

1869. Атентат на краљицу Викторију инглеску.

1869. Атентат на шпањолске регенте.

1871. Атентат на краља Амадеја шпањолског.

1872. јула. Убиство председника Балте републике Перу од браће Гутирец.

1873. Убиство председника републике Боливије.

1875. 6. августа. Убиство председника републике Еквадора, Габријела Мореноса.

1877. 12. априла. Убиство Ј. Баптиста Гила, председника републике Парагваја.

1878. 11. маја. Атентат Хедела на цара Виљема I. немачког.

1878. 2. јуна. Нобилинг опали два пута на цара Виљема под липама у Берлину и рани га.

1878. 25. октобра. Монкаси покуша, из пиштоља да убије шпањолскога краља Алфонса.

1878. 17. новембра. Пасананте покуша, да убије краља Умберта талијанскога.

1879. 14. априла. Атентат Соловјева на цара Александра II. у Петрограду.

1879. 2. декембра. Железнички атентат на цара Александра II.

1879. 12. декембра. Атентат на инђијског поткраља.

1879. 30. декембра. Атентат Франциска Отера на краља Алфонса и краљицу Кристину шпањолску.

1880. 17. фебруара. Атентат у зимској палати у Петрограду на цара.

1881. 13. марта. Атентат са бомбама на цара Александра II. и његова смрт.

Сви ти датуми, осим онај убиства кнез-михајилова, јесу по рим. кал.

Објава.

Овим се објављује свима деоничарима „задруге за српску народну штампарнју“ као и лицима и заводима који су са овом задругом у пословној свези стојали да је иста „задруга за српску народну штампарију“ у својој редовној 4. (16.) јануара 1881. држаној главној скупштини закључила да се раздружи и своју штампарску радњу прода, и да је данашњим даном до сада под фирмом: српска народна задружна штампарија“ постојећа радња досадањем деоничару дру Светозару Милетићу предана, који је и све постојеће обвезе „задруге за српску народну штампарију“ на себе примио.

Пошто су права веровника „српске народне задружне штампарије“ уговором, који је са купцем дром Светозарем Милетићем склопљен и данашњим даном овдашњем кр. судбеном столу поднесен, осигурана, и пошто су о свему овоме сви деоничари као и веровници и дужници и посебно извештени, то се овом објавом чини задоста наређењу 202. §-а XXXVII. зак. чл. од г. 1875.

У Новоме Саду 7. марта 1881.

У име управног савета „задруге за српску народну штампарију:“

Мих. Димитријевић,
Др. Младен Јојкић.
Димитрије Савић.
Стеван Јефтић.
Лука Јоцић.
Ђ. М. Поповић.

ПРИПОСЛАНО.*)

Изјава.

Велештовани господине уредниче!

Потписани слободни смо најучтивије Вас замолити, да у атар истине, ову нашу изјаву у Ваш цењени лист уврстити дати изволите.

У 37. броју „Заставе“, под рубриком „Вести из народа“, прочитали смо оно место из одговора дотичног учитеља шидског, којим је рад себе да одбрани. У тој јадној обрани својој, која је пуна неистине и подметања — дотични учитељ вели: „да није истина да је он четворици својих ученика главе полупао — као што је дописник из Шида у 21. броју „Заставе“ навео — него само двојици.

Према овако жалосном и јадном средству, т. ј. неистини и подметању, којим се дотични учитељ — на жалост — послужио у намери да себе одбрани а чит. свет да завара, осећамо се дужни, као родитељи озлојеђене деце, да истинитост дописа у 21. броју „Заставе“ потврдимо и јавно да изјавимо: да је дотични учитељ Ђорђе Јосић заиста нашој деци, дакле четворици својих ученика главе разбио и окрвавио а не двојици као што он неистинито наваља. Ми се заиста чудимо, да је речени учитељ већ код тако гадног и нечовечног поступка свог имао смелости и дрскости да јавно слаже. Већ и овај чин јасно сведочи, да речени учитељ не сваћа свога позива, нити је дорастао за место које — на жалост — заузима.

Дописник „заставин“ дакле, потпуно је правоимао, што је верним истинитим бојама насликао самовољу и суровост реченог учитеља и потражио лека у јавности, јер по овдашњем школ. надзорнику и одбору, могао је речени учитељ по вољи на даље деци главе разбијати — (без да га и глава заболе) јер то код њега и онако случајно бива.

У Шиду 14. марта 1881.

Георг Гецић с. р. — **Петар Ацић** с. р.
× **Стеван Прица** подписао — × **Максим Мучаловић.** имена подписатељ и сведок
Ж. Јовановић. — **Ј. Форишковић.**

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Позив на претплату
на
„ПОРОТУ“
ЛИСТ ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ.

„Порота“ излази у досадањем формату, поједини број на два табака, 10. 20. и последњег сваког месеца.

Цена је листу у Србији: годишње 20 динара а сматрајући сваког уписника на стручни орган као годишњег претплатника, примамо ради олакшице претплату и подељену:

За пола год. . . . . 10 динара,
За четврт године . . . . 5 динара.

Ван Србије стаје „Порота“:
На целу год. 24 дин. у злату или 12 форин. а вр
На пола „ 12 „ „ „ „ 6 „ „ „

Досадање претплатнике, ако желе и даље лист држати, молимо да изволе одмах поновити претплату. Нове уписнике молимо да се што пре пријаве. За једне и друге најудеснији и најкраћи је начин пошиљања претплате, путем поштанских упутница. Пријатеље и познанике у унутрашњости и на страни молимо да нас и од сада потпомогну прикупљањем претплатника. Ко скупи 10 претплатника, добија лист бесплатно.

Нови уписници, који би желили „Пороту“ за 1880. годину имати, могу је добити у Уредништву за 24 динара или 12 ф. ауст. вред. броширану.

Претплата се шаље администрацији у Београд.

Београд, 6. фебруара 1881.

Уредништво.

СРБАДИЈА
ЧАСОПИС ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ.

Уређује **Стеван Ћурчић.**

Изашла је из штампе друга свеска са овим садржајем:

Школска икона. Приповетка Л. К. Лазаревића. (Свршетак.)

Срећа Србинова. Песма Манојла Ђорђевића Призренца.

Узао час. Приповетка са села. Од Милована Ђ. Глишића.

Живе мошти. Новела Ивана Тургењева. С руског превео М.

Двоје сирочади. Приповетка В. Халка. С чешкога превео Манојло Ђорђевић Призренац. (Свршетак.)

Из науке о језику. Од Јова Бошковића. Други чланак.

Историја српског народа. Написао Венијамин Калајн. С мађарскога превео Гаврило Витковић. (Продужење).

Листак. Српско учено друштво. — Позоришни одбор. — Корисница. — Државни питомци. — Јавна предавања у Сарајеву.

Трећа свеска донеће између осталога једну приповетку Милорада П. Шапчанина, Путничке грте из Швајцарске и Шта је срећа? последње размишљање, по немачком. У четвртој свесци „Србадије“ почеће да излази један од најбољих романа чувеног романсјера мађарског Маврa Јокајије. Роман је веома забаван и поучан.

„Србадија“ стаје годишње за Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину и Црну Гору **само 4 фор.** на по године **2 фор.** а на четврт **1 фор. а. вр.** Ради олакшице претплата се шаље из тих земаља поштанском упутницом на ову адресу: **Администрацији „Србадије“, у Земун.** (Administration der „Srbadija“, Semlin.) Ко скупи десет претплатника тај добија лист бесплатно, а ко скупи пет добија лист у пола цене. Сваки претплатник „Србадије„ добиће у току године уз незнатну доплату једну уметнички израђену слику као премију Претплата се прима непрестано.

Уз сарадњу више професора учитељске школе и учитеља основних школа, наумио сам да покренем и издајем педагошки лист, под насловом:

ВАСПИТАЧ
ЛИСТ ЗА НАРОДНО ОБРАЗОВАЊЕ.

Задатак је овом листу:

I. Да одржава духовну везу између учитетељске школе и основних школа и да учитељима даде прилике и могућности, да се читањем и радом у том листу усавршавају у педагошком знању и школском раду;

II. Да оджава хармонију између свију васпитних завода између родитељске куће, основне школе и средњих школа,

Према томе „Васпитач“ ће доносити поглавито чланке из опште и примењене науке о васпитању, чланке из историје педагогије, оцене педагошких и школских књига и часописа, извештаје о напредовању просвете код Срба и код других народа, о раду учитељских зборова и скупштина и т. д.

Правац листа биће научно педагошки. „Васпитач“ ће заступати нарочито природни развитак и слободну саморадњу васпитаника у кући и школи.

Као потпуно независан лист, „Васпитач“ ће објективно претресати сваковрсна просветна питања, без обзира на личне и партајске интересе, имајући у виду једино истински напредак народне просвете.

Опширан програм изаће че у првом броју „Васпитача“.

Према главном задатку. своме, „Васпитач“ ће служити понајвише г. г. учитељима основних школа. С тога се обраћам пре свега њима с молбом да се заузму за скупљање претплате на овај лист: који ће заступати поглавито њихове интересе, дајући им прилике за усавршавање и износећи на јавност њихове жеље и жалбе, тегобе и сметње у њиховом раду, које ће се нат тај начин пре уклањати. — Исто тако уиољавају се г. г. наставници средњих школа, да потпомогну овај лист, који својим програмом обухвата и наставу у средњим школама . — На послетку, надом се, да ће и сви остали пријатељи српске школе и народне просвете одазвати се овом позиву, те ће помоћи да се одржи. овај једини независни школски лист у Србији.

„Васпитач“ ће излазити за сад два пута на месец, Први број ће у почетку месеца априла.

Цена је листу до краја ове године 6 динара или 3 фор., на пола године 4 динара, или 2 ф., а на 1/4 године 2 дин 1 ф., — Претплата се шаље у напред уредништву „Васпитача“ у Београд (Belgrad Serbien). —

Умољавају се п. уредништва свију српских и словенских листова, да изволе овај „позив“ у својим листовима прештампати или бар у изводу саопштити.

У Београду 5. марта 1881 год, (у улици два бела голуба бр. 26.)

Уредник „Васпитача“
Др. Војислав Бакић,
професор учитељске школе

Сад баш из штампе изађе:
ЈЕДАН ОД НАЈЗАНИМЉИВИЈИХ ЕНГЛЕСКИХ РОМАНА
(у преводу српском)
КРВАВИ КРСТ

и у подписаној књижари добити се може. Величина је књиге 16 табака на обичној осмини, а **цена 75 новчића.**

Вредност романа овог са необичне му дражи и занимљивости препоручује се најбоље тим, што ево изађе сад по трећи пут у српском преводу, јер се са свих страна тражи и наручује.

Преведено је досада готово на све европске јевике и прештампавано по десет и двадесет пута.

Нови Сад, месеца марта 1881.

Српски књижари и књигоиздавци
Браћа М. Поповићи.

Поштованим задругарицама
ДОБРОТВОРНЕ ЗАДРУГЕ
СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

Вис. угар. краљ. министарство унутраш. послова потврдило је дне 21. марта о. г. бр. 13.879 правила овозадружна — и на основу том позивају се овим све до сад уписане задругарице

у прву саставну скупштину

добротворне задруге Српкиња Новосаткиња у недељу 29. марта (10. априла) ове год. у 3 сата после подне у овдашњу српско-гимназијску дворану.

На скупштини тој:

1. Прочитаће се имена уписаних задругарица и по том оверовити, које буду на скупштини;
2. Огласиће се потврда правила овозадружних;
3. Избор задружне начеонице и заменице јој и перовође;
4. Избор благајнице и трију прегледачица рачунских;
5. Избор одбора годишњег.

У Н. Саду, пред Благовести 1881.

Привр. перовођа: **Арк. Варађанин,** с. р. — Привр председница: **Софија Дунђерска,** с. р.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.
(С ким — знаће, који се тиче.)

Нисмо у стању уврстити у лист, кад нам се пошље жалба само са подписом: „чланови“ непознате „дружине“ без ичијег имена било под дописом, било иначе. Ваљда можемо, и у обштем, и листа интересу морамо захтевати, да нам ко, ма и само морално, за садржину именом својим јамчи.

Ред пловидбе
I. кр. повл. дунавског паробродског друштва почевши од 20. марта (1. априла) до 3. (15.) октобра 1881.

од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дан, изузимајући петак око 1/2 11 сати пре подне.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан, изузимајући уторник после 4 сахата после подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ** и **ГАЛАЦ**: понедељником четвртком и суботом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** и **САВСКЕ станице**: четвртком и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **РУШЧУК**: понедељником и четвртком.

Нови Сад 20. марта (1. априла) 1881.

Оправништво.

Курс бечке берзе 21. марта (2. апр.)

П. кр. дукати	5.51
Наполеондори	9.25 1/2
Немачке марке	57.15

✝

У дубокој жалости јављамо потписани у своје и у име свију осталих чланова породице свима сродницима и пријатељима тужну вест, да му се мили, добри и незаборављени син

ВАСА И. ВАСИЉЕВИЋ

дана 12. (24.) марта у 4 сах. у јутру после дугог тешког боловања у 24-ој години својој у вечност преселио.

Тело не заборављеног покојника, по што је опојано у православној богородичиној цркви, сахрањено је у породичној костурници сутра дан 13. (25.) марта 1881.

У Земуну, 14. (26.) марта 1881.

Игњат Б. Васиљевић.

✝

Са ожалошћеним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се сестра, тетка и мајка

КАТАРИНА ДИМИТРИЈЕВИЋ

после дугог и тешког боловања у својој 78 години данас у пола 10 сахата пре подне у вечност преселила.

Тело упокојене опојаће се у понедељак 23. марта (4. априла) у 4 сата после подне у овдашњој православној саборној цркви, а затим ће се сахранити у овдашњем св. успенском гробљу.

Лака јој црна земља!

Софија Будаји рођ. Брановачка сестричина. Ђена Брановачкр сестрић. Владислав Будаји зет. Душан Јовановић, Милутин Јовановић унуци. Аница Будаји, Христина Будаји унуке. Димитрије Димитријевић, Јован Димитријевић браћа. Михаило Димитријевић братић. Софија Димитријевић братичина. Ђура Димитријевић братић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Надворништво текелијиног завода у Будапешти овим расписује стечај ради новога избора надворника текелијиног завода на 6. година дана.

Надворник има годишњу плату од 800 ф. слободан стан у заводу од четир собе, од којих се једна употребљава за канцеларију и за држање надзорничких седница, — кухињу, таван, подрум, вајат, 6. кубикметера тврдих дрва, 30. килограма мили свећа (канцеларија и седнице имају се из овога грејати и осветљавати) и паушал за канцеларијске потребе. —

Компетовати могу они, који по смислу постојећег устава „за управу и надзор Текелијиног завода“ §. 19. стоје на оном степену изображења, учености и морала, којим ће у стању бити старати се о духовном и телесном напретку питомаца у заводу, и примером и словом потстрекавати их на свако добро, да питомци буду ваљани људи и корисни чланови отачаства.

Молбенице се шаљу „надворништву текелијиног завода“ (Grünbaum Gase 23).

Рок стечају је до конца априла месеца п. р,

Из седнице надворништва текелијиног завода, држане у Будапешти IV. ср. 14 26. марта 1881.

2—3 **Председништво.**

Дућан на издавање.

У кући срп. прав. општине у Нов. Саду на главној пијаци под бр. 40. има **један врло пространа дућан** за издавање од 1. маја о. г. путем лицитације, која ће се у недељу 22. марта (3. априла) у 3 сата после подне у канцеларији за парохијал држати.

Ближи лицитацијони услови могу се код доле-потписаног дознати.

Лука Јоцић
главни тутор.

ПОМОДНА ГАЛАНТЕРИЈСКА, НИРНБЕРШКА И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА
К. А. СУБОТИЋА
у Митровици
потребује једног млађег помоћника. 3—3

ОБЈАВА.
БЕЧКО СТОВАРИШТЕ МУШКИХ, ЖЕНСКИХ И ДЕЧИЈИХ ОДЕЛА
МОРИЦА БАУЕРА У НОВОМЕ САДУ
главна улица бр. 857. до златне звезде,

јавља п. публици, да се ту, за пролетње и летње доба, богати избор **најбољих и најновијих**, мушких, женских и дечијих одела 20 процената јефтиније него ма где може наћи, о чему се сваки у сопственом интересу, са посјетом ове трговине, уверити може.

МОРИЦ БАУЕР.

Зимска роба 20 процената испод производне цене. 45—

СТОВАРИШТЕ
КОНФЕКЦИЈЕ ЗА ГОСПОЂЕ
ОД
Х. ЛАЈТНЕРА ИЗ БЕЧА

приспело је овамо и бавиће се у **гостиони Schneider само до I. (13.) априла,** препоручујући велики избор најновији огртача, мантила и капута за пролетњу и летњу сезону по најјефтинију цену. 4—5

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. — **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**